

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin istunto

Aika	17.04.2024 10:00 -	
Paikka	Keskustan seurakuntatalo, Koulukatu 2, Lapua	
Jäsenet	Matti Salomäki Jussi Peräaho Ari Auranen Kirsi Pohjola Tuomas Hemminki Terhi Kaira Kai Niemelä Arja Peltoketo	piispa, puheenjohtaja tuomiorovasti, varapuheenjohtaja pappisasessori pappisasessori lakimiesasessori hiippakuntadekaani maallikkojäsen pappisvarajäsen (läsnä § 2)
Läsnäolo- ja puhe- oikeudet	Eino Nissinen Jaakko Antila	hiippakuntavaltuuston pj. hiippakuntapastori, sihteeri
Raamatunluku	Psalmi 136	Matti Salomäki

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

17.04.2024

§ 1 Istunnon tiedot

Kokouksen avaus

Piispa Matti Salomäki avasi istunnon kello 10:04.

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjantarkastajan valinta

Esitys Pöytäkirjantarkastajaksi valitaan maallikkojäsen Kai Niemelä.

Päätös Päätettiin esityksen mukaisesti.

Työjärjestyksen hyväksyminen

Esitys Tuomiokapituli hyväksyy kokouksen työjärjestyksen.

Päätös Päätettiin esityksen mukaisesti.

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

§ 2 Jyväskylän seurakunta: seurakunnan tilojen avaaminen kaikille aviopareille

Diaarinumero DLAP/147/03.03.01/2023

Esittelijä piispa Matti Salomäki

Tuomiokapituli on ottanut käsiteltäväkseen kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n nojalla asian, jossa Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra ja kirkkoneuvosto ovat olleet eri mieltä seurakunnan kirkko-, siunauskappeli- ja kappelitilojen käytöstä. Kysymys koskee aloitetta seurakunnan tilojen avaamisesta samaa juridista sukupuolta olevien avioparien vihkimiseen. Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston enemmistö asettui aloitteen kannalle kirkkoherran vastustaessa. Siten asia on kirkko-, siunauskappeli- ja kappelitilojen käytön osalta siirtynyt tuomiokapitulun ratkaistavaksi. Tuomiokapituli antoi istunnossaan 13.12.2023 (§ 22) asian piispa Matti Salomäen valmisteltavaksi.

Tuomiokapituli käsitteli asiaa piispa Salomäen valmistelun pohjalta istunnossaan 14.2.2024 (§ 4). Tuomiokapituli pani asian pöydälle lisäselvitysten saamiseksi. Kyseisen ajankohdan jälkeen toisten tuomiokapitulien ratkaisuihin on tapahtunut osin muutosta, ja piispainkokous on tehnyt kirkolliskokoukselle avioliittoon vihkimistä koskevan kirkkojärjestyksen muutosesityksen. Siten valmistelua on ollut tarpeen yleisesti päivittää.

Valtuustoaloite

Jyväskylän seurakunnassa tehtiin 30.5.2023 valtuustoaloite, jonka allekirjoitti 23 kirkkovaltuutettua. Aloitteen sisältönä oli se, että samaa juridista sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon vihkiminen mahdollistettaisiin Jyväskylän seurakunnan tiloissa.

Aloitteessa viitattiin 1.3.2017 voimaan tulleeseen avioliittolain muutokseen, jonka mukaan avioliittoon voidaan vihkiä myös samaa sukupuolta olevat henkilöt. Aloitteen tavoitteina olivat kaikkien avioparien kohteleminen samoin perustein sekä seurakunnan läsnäolo seurakuntalaisten elämän tärkeissä perhejuhlissa voimassa olevien säädösten asettamissa rajoissa. Aloitteessa mainittiin vallitseva tilanne, jossa osa evankelis-luterilaisen kirkon papeista vihkiä samaa sukupuolta olevia henkilöitä avioliittoon, samoin kuin se, että useat seurakunnat ovat sallineet tilojensa käyttämisen samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon vihkimiseen. Toisaalta aloitteessa tiedostettiin, että kirkon viralliset avioliittolinjaukset eivät ole muuttuneet ja että niiden käsittely kuuluu kirkolliskokoukselle.

Aloitteentekijät totesivat, että seurakunnat voivat päättää itsenäisesti tilojensa käytöstä ja että tätä päätösvaltaa käyttävät kirkkojärjestyksen mukaisesti kirkkoneuvosto ja kirkkoherra yhdessä. Aloitteentekijät esittivät kirkkoneuvostolle ja kirkkoherralle, että kaikkia aviopareja kohdeltaisiin samoin perustein ja samaa juridista sukupuolta olevien parien avioliittoon vihkiminen mahdollistettaisiin Jyväskylän seurakunnan tiloissa.

Asian käsittely kirkkoneuvostossa

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvosto päätti 7.6.2023 (§ 145) antaa vastausehdotuksen kirkkoherra Arto Viitalan valmisteltavaksi. Kirkkoneuvosto käsitteli kirkkoherran valmisteleman asian kirkkoneuvoston kokouksessa 29.11.2023 (§ 242).

Vastausesityksensä perusteluissa kirkkoherra totesi avioliittolain muutosta koskevat linjaukset Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, kuten piispainkokouksen 30.8.2016 antaman selonteon, jossa kuvattiin avioliittolain muuttamisen vaikutuksia kirkkoon. Perusteluissa käsiteltiin myös toimintaohjeita, jotka Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra on antanut seurakunnan työntekijöille ja jotka on annettu tiedoksi kirkkoneuvostolle 15.2.2017 (31 §). Nämä ohjeet perustuvat piispainkokouksen antamiin ohjeisiin. Ohjeistusta ei ole myöhemmin muutettu. Esittelijä kuvasi nykytilannetta, käynnissä olevaa keskustelua kirkossa sekä eri seurakunnissa ja hiippakunnissa tehtyjä päätöksiä. Ennen johtopäätöksiä valmistelussa esiteltiin voimassa olevat, asiaa koskevat säännökset.

Kirkkoherran esityksen perusteluissa todettiin, että kirkkoneuvoston päätös tilojen avaamisesta voitaisiin nähdä eräänlaisena periaatteellisena kannanottona samaa sukupuolta olevien pariin kirkollisen vihkimisen puolesta. Toisaalta tällainen kirkkoneuvoston päätös ei loisi asian suhteen selkeää käytäntöä seurakunnassa vaan osaltaan synnyttäisi myös ristiriitoja. Johtopäätöksissä todettiin myös, että esittelytekstissä asiakokonaisuutta tarkasteltiin ennen muuta kirkon nykyisen järjestyksen näkökulmasta tiedostaen, että aloitteessa kuvattuun asiaan on muitakin näkökulmia ja odotuksia. Perusteluissa todettiin, että avioliittoon vihkiminen, kuten muutkin kirkolliset toimitukset, on kirkon ja sen seurakuntien elämän kannalta niin tärkeä yhteinen toiminto, että siihen liittyvien keskeisten käytäntöjen muuttamisen ei pidä kuulua yksittäisen seurakunnan tai yksittäisen viranhaltijan toimivaltaan.

Kirkkoherra esitti kirkkoneuvostolle, että se päättäisi 1) vastauksena aloitteeseen todeta, että aloite ei anna aiheita tehdä seurakunnan toimitilojen käyttöä koskevia uusia linjauksia sekä 2) viedä päätöksensä kirkkovaltuuston tiedoksi. Keskustelun aikana Oskari Rantala esitti Jari Tuukkasen kannattamana, että päätösesityksen kohta 1 muutettaisiin muotoon: "Kirkkoneuvosto päättää 1) mahdollistaa omalta osaltaan seurakunnan tilojen käyttämisen samaa juridista sukupuolta olevien pariin avioliittoon vihkimiseen aloitteessa esitetyllä tavalla."

Suoritettussa äänestyksessä kirkkoherran pohjaesitys sai taakseen 5 ääntä ja vastaesitys 8 ääntä. Siten vastaesitys sai taakseen enimmät äänet. Päätökseen jätettiin kolme eriävää mielipidettä, joiden jättäjinä olivat Erkki Puhalainen, Raija Sipinen, Tomi Pirttimäki ja Jukka Linjama. Kirkkoherran ja kirkkoneuvoston erimielisyyden vuoksi asia siirtyi kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n nojalla tuomiokapitulin ratkaistavaksi.

Asian käsittelyyn liittyvät säännökset

Kirkon tehtävä määritellään kirkkolaissa (KL 1:2 § 2. mom.): "Tunnustuksensa mukaisesti kirkko julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramentteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi."

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Kirkkojärjestyksen 3. luvun 53 §:n mukaan: ”Kirkon käyttämisestä päättää kirkkoherra yhdessä kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston kanssa. Kirkon käyttöä valvoo kirkkoherra.”

Kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n mukaan asia ”on saatettava tuomiokapitulin ratkaistavaksi, jos kirkkoherra ja kirkkoneuvosto ovat eri mieltä: 1) jumalanpalveluksesta tai kirkollisesta toimituksesta; 2) kirkon, siunauskappelin tai kappelin käytöstä...”.

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa avioliittoon vihkimisen käytännöistä päättää kirkolliskokous hyväksyessään kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan (KL 5:2). Piispainkokous voi puolestaan antaa tarkempia määräyksiä kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta (KL 5:5).

Kirkkojärjestyksen 3. luvun 1 §:n mukaan ”jumalanpalveluksissa ja kirkollisissa toimituksissa on noudatettava kirkkokäsikirjaa ja muita kirkolliskokouksen hyväksymiä kirkollisia kirjoja”.

Asian tähänastinen käsittely kokonaiskirkossa, oikeusistuimissa, Lapuan hiippakunnassa ja muissa hiippakunnissa

Piispainkokous antoi toimivaltansa nojalla 31.8.2016 selonteon avioliittolain muutoksesta, joka oli tulossa voimaan 1.3.2017. Piispainkokous totesi, että avioliittolain muutos ei vaikuttanut papin oikeuteen vihkiä kirkolliseen avioliittoon. Selonteossa todettiin, että pappi ei voimassa olleen kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan perusteella voinut toimittaa samaa sukupuolta olevien avioliittoon vihkimistä tai avioliiton siunaamista. Samalla avioliittolain muutoksen todettiin tekevän tarpeelliseksi löytää kirkossa tapoja keskustella uuden tilanteen tuomista kokemuksista ja näkökulmista.

Lapuan hiippakunnan piispa Simo Peura lähetti 14.2.2017 hiippakunnan seurakunnille ja papistolle ohjekirjeen toiminnasta uudistetun avioliittolain astuessa voimaan. Ohjeessa nojaututtiin piispainkokouksen laatimaan selontekoon. Piispan ohjeessa todettiin, että pappi ei voi kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan perusteella toimittaa samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoon vihkimistä tai avioliiton siunaamista. Samalla ohjeessa käsiteltiin kaikkien avioparien ottamista huomioon esirukouksessa seurakunnan jumalanpalveluksessa ja todettiin, että rukous avioliiton solmineiden kanssa ja heidän puolestaan on mahdollista toteuttaa kirkossa tai muissa seurakunnan tiloissa. Piispan kirjeessä 20.6.2019 tämän ohjeistuksen vahvistettiin olevan edelleen voimassa, eikä sitä ole myöhemminkään muutettu.

Korkein hallinto-oikeus totesi ratkaisussaan 18.9.2020 (dnro 3192/3/19) oikeudellisena arvionaan, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon avioliittokäsitystä ja vihkimistä koskevaa säännöstöä, joiden perusteella avioliitto on miehen ja naisen välinen, ei ole 1.3.2017 voimaan tulleen avioliittolain muutoksen vuoksi muutettu.

Piispainkokous laati 21.10.2020 arvion korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun vaikutuksista Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja teki johtopäätöksen jatkotoimenpiteistä. Piispainkokous totesi KHO:n ratkaisu todentavan sen, että tehtyjen päätösten valossa kirkon nykyinen avioliittokäsitys on selkeä ja se perustuu näkemykseen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen. Piispainkokous totesi, että avioliittokäsityksen muuttaminen edellyttää kirkolliskokouksen päätöstä, joka vaatii

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

määräenemmistön. Johtopäätöksenä piispainkokous totesi, että tuomiokapituleilla on oikeus määrätä seuraamuksia papeille, jotka ovat vastoin kirkon avioliittokäsitystä ja annettuja ohjeita vihkineet avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja, mutta seuraamusten määräämisessä on syytä harkita pidättyvyyttä.

Piispainkokous päätti 12.3.2024 esittää kirkolliskokoukselle kirkkojärjestyksen muuttamista niin, että siihen sisältyisi säännös rinnakkaisista avioliittokäsityksistä. Näistä ensimmäisessä avioliitto ymmärretään miehen ja naisen välisenä ja toisessa avioliitto ymmärretään avioliittolain 1 §:n mukaisesti kahden henkilön välisenä. Samaa sukupuolta olevien parien oikeus saada kirkollinen vihkiminen säädettäisiin seurakunnan velvollisuudeksi ja tämän toteutumisen varmistaminen kirkkoherran tehtäväksi.

Esityksen tehdessään piispainkokous asettui kannattamaan samaa sukupuolta olevien henkilöiden oikeutta saada kirkollinen vihkiminen tai avioliiton siunaaminen. Piispainkokous ei kuitenkaan lähtenyt tässä vaiheessa muuttamaan aiemmin antamiaan toimintaohjeita.

Asia on tulossa kirkolliskokouksen käsittelyyn toukokuussa 2024. Päätöksenteko edellyttää kolmen neljäsosan määräenemmistöä. Käsittelyn tarkemmasta aikataulusta ei ole vielä tietoa, eikä käsittelyn aikataulua ja lopputulosta ole syytä lähteä tässä kohden ennakoimaan.

Tämänhetkisten tietojen mukaan noin viidennes Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnista on avannut tilansa samaa sukupuolta olevien avioparien vihkimiseen ja siunaamiseen. Näiden tietojen mukaan Lapuan hiippakunnan 36 seurakunnasta kolme on tehnyt tällaisen päätöksen, ja yhden (Jyväskylän seurakunta) osalta asia on tuomiokapitulin ratkaistavana. Päätökset koskevat merkittävää osaa Lapuan hiippakunnan seurakuntien jäsenistöstä; pelkästään Jyväskylän seurakunnan jäsenistö kattaa noin neljänneksen hiippakunnan seurakuntien kokonaisjäsenmäärästä.

Helsingin hallinto-oikeus käsitteli vuonna 2023 valitukset, jotka koskivat Espoon tuomiokirkkoseurakunnan ja Tapiolan seurakunnan päätöksiä avata tilansa samaa sukupuolta olevien parien vihkimiseen. Hallinto-oikeus kumosi valitukset ja totesi, että seurakunnilla oli oikeus päättää tilojensa käytöstä. Hallinto-oikeus katsoi, että seurakunnat eivät olleet päättäneet kirkon avioliittokäsityksen muuttamisesta, sillä sellainen ei ole seurakunnan toimivallassa.

Tähän mennessä Espoon, Mikkelin ja Tampereen hiippakuntien tuomiokapitulit ovat ratkaisseet kirkkoneuvoston ja kirkkoherran välisiä erimielisyyksiä avioliittoon vihkimistä koskevissa tilankäyttöasioissa. Tuoreimmissa päätöksissään kaikki edellä mainitut tuomiokapitulit ovat avanneet asianomaisten seurakuntien kirkkotilat samaa sukupuolta olevien parien vihkimiseen ja avioliiton siunaamiseen. Tampereen päätöksessä tuomiokapituli ratkaisi asian kirkkoneuvoston kannan mukaisesti. Espoon ja Mikkelin tuoreimmissa päätöksissä asia ratkaistiin kirkkoherran kannan mukaisesti.

Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin päätöksen (15.11.2023) perusteluissa viitattiin siihen, että tila-asiaa koskevan aloitteen tehneet kertoivat haluavansa antaa viestin, jonka mukaan seurakunta haluaa olla

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

ihmisten elämässä mukana kaikissa tilanteissa. Tilojen avaamisella haluttiin sulkea kaikki seurakunnan yhteyteen. Tuomiokapituli katsoi, että aloitteen tarkoituksena oli ennen kaikkea olla avoinna tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuville muutoksille.

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli käsitteli tuoreimmassa päätöksessään 25.1.2024 kysymystä siitä, oliko kirkkoneuvostolla toimivaltaa tehdä päätös tilojen avaamisesta samaa sukupuolta olevien henkilöiden vihkimiseen ja avioliiton siunaamiseen. Perusteluissa viitattiin edellä mainittuihin hallinto-oikeuden päätöksiin. Tuomiokapituli ratkaisi kirkkoherran ja kirkkoneuvoston erimielisyyden siten, että seurakunnan kirkkoja ja kaikkia tiloja voidaan käyttää samaa sukupuolta olevien pariin kirkollisesti avioliittoon vihkimiseen tai jo solmitun avioliiton siunaamiseen. Tuomiokapituli totesi, että kirkkoneuvostolla ei ole toimivaltaa päättää kirkon avioliittokäsityksestä tai kirkollisten toimitusten edellytyksistä.

Myös Mikkelin hiippakunnan tuomiokapitulin tuoreimman päätöksen (5.3.2024) yhteydessä viitattiin siihen, että oikeusistuimet ovat jo aiemmin ottaneet kantaa muissa seurakunnissa tehtyjen päätösten lainmukaisuuteen. Tuomiokapitulin arvioissa todettiin, että tilojen avaaminen samaa sukupuolta olevien avioliittoon vihkimiselle tai avioliiton siunaamiselle ei muuta kirkon avioliittokäsitystä. Tuomiokapitulin arvioissa tuettiin Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan valtuustoaloitteen ja kirkkoherran esittelyn näkemyksiä seurakuntalaisten pastoraalisesta tukemisesta sekä tasapuolisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta.

Arviointia

Jyväskylän seurakunnassa tehty valtuustoaloite perustuu kirkkojärjestyksen säännökseen siitä, että seurakunnat päättävät tilojensa käytöstä. Tätä päätösvaltaa käyttävät kirkkojärjestyksen mukaisesti kirkkoneuvosto ja kirkkoherra yhdessä. Kirkkolainsäädännön periaatteita käsitelleen kirkkojärjestyskomitean mukaan yhteinen pappeus ja kirkon erityinen virka muodostavat yhdessä perustan kirkon organisaation edustuksellisuudelle: päätäntävaltaa kirkon eri aloilla hoitavat elimet, joissa niin kirkon virka kuin kirkon maallikkojäsenet ovat edustettuina.

Kirkkojärjestyskomitea totesi: ”Lukuunottamatta yksinomaisesti kirkon virkaan liittyviä tehtäviä ei näillä kahdella tekijällä ole toisiinsa nähden ehdotonta etusijaa.” (Kirkkojärjestyskomitean mietintö 1979, 87.) Jos yhteisen pappeuden edustajina valitut jäsenet ja kirkon viran edustaja (kirkkoherra) päätyvät kirkkoneuvostossa erimielisyyteen sakraalitulojen käytöstä, kirkon hallintojärjestelmän periaatteiden mukaan kummankin osapuolen kantaa on kuultava tasavertaisesti. Jyväskylän seurakunnan tapauksessa selvä kahden kolmasosan enemmistö (8/12) kirkkoneuvoston luottamushenkilöjäsenistä oli kirkkoherran pohjaesityksestä poikkeavan vastaesityksen kannalla, joten kirkkoherran ja kirkkoneuvoston kannat muodostavat selkeästi kaksi vaihtoehtoa ratkaisua.

Aloitetta ja sitä koskevaa kirkkoneuvoston käsittelyä on mahdollista tarkastella kahdesta näkökulmasta:

1) Periaatteellinen ratkaisu, jonka myötä päätös tilojen käytöstä on valmiina, jos kokonaiskirkon tasolla mahdollistetaan samaa juridista sukupuolta olevien henkilöiden vihkiminen ja avioliiton siunaaminen.

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

2) Tilojen avaaminen nykyisessä tilanteessa tapahtuvalle samaa juridista sukupuolta olevien henkilöiden vihkimiselle ja avioliiton siunaamiselle.

1) Ensin mainitun tilanteen kannalta olennaisia ovat Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisut. Hallinto-oikeus totesi, että sen käsittelemissä tilanteissa seurakunnilla oli oikeus päättää tilojensa käytöstä. Hallinto-oikeus katsoi, että seurakunnat eivät olleet päättäneet kirkon avioliittokäsityksen muuttamisesta, sillä sellainen ei ole seurakunnan toimivallassa. Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston enemmistön kanta on siten mahdollinen, jos päätös ymmärretään tilojenkäyttöä koskevana periaatteellisena ratkaisuna, jolla ei ole vaikutusta avioliittoon vihkimistä tai siunaamista koskeviin linjauksiin. Vastaava perustelu näkyy myös muiden hiippakuntien tähän mennessä tekemissä tilapäätöksissä.

Seuraavaksi on arvioitava, onko kirkkoherran kanta mahdollinen. Kirkkoherran kanta merkitsee pitäytymistä seurakunnan tähänastisessa käytännössä. On selvitettävä, onko seurakunnan käytäntö avioliittoon vihkimistä tai siunaamista koskevien linjausten mukainen vai onko seurakunta rajannut tilojensa käyttöä siten, että seurakuntalaisten tasavertaisuus ja seurakunnan tehtävä toimia lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi ovat vaarantuneet. Yhdenvertaisuuslaki koskee seurakuntaa muuten kuin uskonnonharjoituksen osalta (yhdenvertaisuuslaki 2 § 2 mom.).

Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra on vuonna 2017 antanut seurakunnan työntekijöille toimintaohjeet. Niissä tuodaan esiin, että kirkossa tulee olla tilaa myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville ja että heidän tulee tuntea saavansa seurakunnassa tukea myös avioliiton solmimisen yhteydessä. Tähän kokonaisuuteen ovat Jyväskylän seurakunnassa kuuluneet muun muassa kuulutukset ja niihin liittyvä rukous jumalanpalveluksessa sekä erillinen rukoushetki kirkossa ja hääjuhla seurakunnan tiloissa.

Voidaan todeta, että kirkkoherran antamat ohjeet ovat olleet linjassa piispainkokouksen selonteon ja Lapuan hiippakunnan piispan antaman ohjeistuksen kanssa. Tilojenkäytön rajoitukset koskevat avioliittoon vihkimistä ja siunaamista käsitteleviä linjauksia, jotka eivät ole yksittäisen seurakunnan toimivallassa. Muilta osin tilojenkäyttöä ei ole rajoitettu, vaan Jyväskylän seurakunnassa on pyritty kutsumaan mukaan.

Tämän tarkastelun pohjalta kirkkoherran edustama, seurakunnan tähänastinen linja on lopputuloksena mahdollinen. Samoin mahdollinen on kirkkoneuvoston kanta, jos neuvoston päätös ymmärretään tilojenkäyttöä koskevana periaatteellisena ratkaisuna, jolla ei ole vaikutusta avioliittoon vihkimistä tai siunaamista koskeviin linjauksiin.

2) Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvosto päätti ”mahdollistaa omalta osaltaan seurakunnan tilojen käyttämisen samaa juridista sukupuolta olevien pariin avioliittoon vihkimiseen aloitteessa esitetyllä tavalla”. Koska päätösponnassa viitataan suoraan aloitteeseen ja siinä esitettyyn tapaan, on tarpeen tarkastella lähemmin aloitteen sisältöä.

Aloitteessa viitataan toimintaan säädösten asettamissa rajoissa. Tällainen sanamuoto viittaa siihen, että kyseessä on periaatteellinen ratkaisu. Toisaalta aloitteessa viitataan myös käytäntöön, jossa osa papeista vihkii jo nyt samaa sukupuolta olevia pareja avioliittoon. Tällöin ei ole kyse vain

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

periaateratkaisusta vaan tämänhetkisestä konkreettisesta toiminnasta. Aloitteessa todetaan, että papit vihkivät sateenkaaripareja avioliittoon myös Jyväskylässä. Aloitteentekijät kertovat haluavansa avata kirkkojen ovet pareille, jotka haluavat kirkollisen vihkimisen ja ovat itse järjestäneet vihkipapin toimitusta varten.

Jyväskylän seurakunnan kirkkovaltuustoaloitteen viittaukset konkreettisiin vihkimistilanteisiin johtavat siihen, että kirkkoneuvoston päätöksen vaikutukset jäävät jokseenkin epäselviksi. Näyttää siltä, ettei kyse ole pelkästään periaatteellisesta ratkaisusta vaan myös vaikuttamisesta tämänhetkisiin vihkimiskäytäntöihin. Edellä on todettu, että samaa sukupuolta olevien parien kirkollinen vihkiminen ei ole kirkon voimassa olevan kirkkokäsikirjan ja avioliittokäsityksen mahdollistama toimintatapa.

Tuomiokapitulin on yleisellä tasolla pohdittava, onko sen syytä edistää toimintaa, jossa seurakunta avaa kirkkotilansa toimituksiin, jotka eivät ole kirkon voimassa olevan kirkkokäsikirjan ja opetuksen mukaisia. Kirkkotilojen nykyistä laajempaan käyttöön on vuosien aikana kohdistunut ja kohdistunee vastaisuudessakin erilaisia toiveita ja odotuksia.

Vaikutusarviointi

Koko kirkon tasolla seurakunnat ovat tehneet keskenään erilaisia linjauksia seurakunnan tilojen avaamisesta samaa sukupuolta olevien henkilöiden vihkimiseen. Hiippakuntien kesken on tällä hetkellä kahdenlaisia tilanteita: kolme hiippakuntaa on asettunut viimeisimmissä tilapäätöksissään kannalle, joka sallii kirkkotilojen avaamisen samaa sukupuolta olevien avioparien vihkimiseen ja siunaamiseen. Muut hiippakunnat eivät ole vielä ratkaisuihinsa ottaneet kantaa asiaan.

Jos Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli päättää avata Jyväskylän seurakunnan kirkko- ja kappelitilat, ratkaisu vastaa muiden hiippakuntien viimeaikaisia päätöksiä. Jos taas tuomiokapituli asettuu kieltävälle kannalle, hiippakuntien keskinäisten linjausten hajanaisuus kasvaa. Sen jälkeen on ensinnäkin hiippakuntia, jotka eivät ole ottaneet asiaan kantaa kirkkotilojen käyttöä koskevien ratkaisutilanteiden kautta. Toiseksi on kolme hiippakuntaa, jotka ovat erimielisyyttä koskevassa ratkaisutilanteessa sallineet toimitukset seurakuntansa kirkkotiloissa. Kolmanneksi on yksi hiippakunta, joka on tällaisessa ratkaisutilanteessa kieltänyt toimitukset. On syytä arvioida, miten asetelma vaikuttaa seurakuntalaisten yhdenvertaisuuteen.

Mikäli seurakuntien päätökset tilojen avaamisesta ymmärretään periaatteelliseksi päätöksiksi, ne takaavat samaa juridista sukupuolta olevien avioparien vihkimisen ja siunaamisen tilanteessa, jossa kokonaiskirkon tasolla päätetään mahdollistaa nämä toimitukset. Toisaalta niin kauan kuin nykyiset avioliittolinjaukset ovat voimassa, tällaisilla periaatteelliseksi ymmärretyillä päätöksillä ei ole käytännön vaikutusta seurakuntalaisten kohteluun eri seurakunnissa. Kirkollisia toimituksia koskevat linjaukset velvoittavat seurakuntia riippumatta siitä, ovatko ne tehneet päätöksiä tilojen avaamisesta vai eivät.

Jos taas seurakuntien päätösten katsotaan koskevan tilojen avaamista nykyisessä tilanteessa tapahtuville samaa juridista sukupuolta olevien avioparien vihkimisille, silloin seurakuntalaisten kesken on epätasa-arvoinen tilanne. Samaa sukupuolta oleva pari voi saada avioliittoon vihkimisen tai

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

avioliiton siunaamisen toisten seurakuntien tiloissa, kun taas toisissa seurakunnissa toimitukset eivät ole mahdollisia.

Avioliittokäsitystä ja vihkimistä koskevat linjaukset eivät kuitenkaan kuulu yksittäisen seurakunnan toimivaltaan vaan kirkolliskokoukselle. On selvää, että epäselvyydet toimivaltarajoissa johtavat erilaisiin käytäntöihin ja siten seurakuntalaisten erilaiseen kohteluun eri seurakunnissa. Ratkaisuna ongelmaan ei kuitenkaan ole uusien poikkeavien päätösten tekeminen vaan se, että kunnioitetaan yhteisiä linjauksia. Tämä yhteisten linjausten kunnioittaminen pätee myös tilanteessa, jossa kirkolliskokous mahdollisesti muuttaa kirkkojärjestystä ja velvoittaa seurakunnat järjestämään samaa sukupuolta olevien avioparien kirkollisia vihkimisiä ja siunaamisia.

Johtopäätökset

Seurakunnalla on oikeus päättää tilojensa käytöstä. Kirkko- ja kappelitilojen osalta seurakunnan ääntä käyttävät kirkkoneuvosto ja kirkkoherra yhdessä. Mikäli nämä kaksi päätyvät erimielisyyteen, tuomiokapitulin tehtävänä on ratkaista asia.

Tuomiokapitulin ratkaistavaksi tullut erimielisyys koskee Jyväskylän seurakunnan kirkko- ja kappelitilojen avaamista samaa juridista sukupuolta olevien henkilöiden vihkimiseen. Samaa asiakokonaisuutta koskeva piispainkokouksen esitys on tulossa kirkolliskokouksen käsittelyyn toukokuussa 2024. Siten tuomiokapitulin on otettava kantaa siihen, onko sen tarkoituksenmukaista nyt ratkaista Jyväskylän seurakunnan asia vai jäädä odottamaan piispainkokouksen esityksen käsittelyä kirkolliskokouksessa.

Piispainkokouksen esityksen käsittelyn aikataulua ja lopputulosta kirkolliskokouksessa ei voi ennakoida. Jos tuomiokapituli päätyy lykkäämään asian ratkaisua, edessä olevaa odotusaikaa ei tiedetä. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaista ei ole pitkittää päätöksentekoa. Jos tuomiokapituli jää odottamaan kirkolliskokouksen päätöstä ja kirkolliskokous ei muuta kirkkojärjestystä, asia palaa tuomiokapitulin käsittelyyn. Jos taas tuomiokapituli päättää jo nyt ratkaista asian, on mahdollista, että kirkolliskokous tekee päätöksen, jonka myötä tuomiokapitulin ratkaisu kumoutuu. Tästä mahdollisuudesta huolimatta viimeksi mainittu malli on seurakuntien kannalta selkeämpi kuin päätöksenteon lykkääminen.

Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra on esityksensä perusteluissa käynyt läpi avioliittolain muutosta koskevat keskeiset linjaukset kirkossamme sekä Jyväskylän seurakunnan ohjeet, kuten myös nykytilanteen sekä asiassa huomioon otettavat kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säännökset. Kirkkoherra on asiaa esitellessään toiminut johdonmukaisesti, ja hänen kantansa on mahdollinen lopputulos.

Myös kirkkoneuvoston kanta on mahdollinen, jos päätös ymmärretään tilojenkäyttöä koskevana periaatteellisena ratkaisuna, jolla ei ole käytännön vaikutusta avioliittoon vihkimistä tai siunaamista koskeviin linjauksiin. Kirkkoneuvoston kanta tarkoittaa tilojen käyttöä valtuustoaloitteessa esitetyllä tavalla. Aloite puolestaan sisältää konkreettisia viittauksia samaa sukupuolta olevien parien vihkimiskäytäntöihin kirkon tämänhetkisten avioliittolinjausten vallitessa. Siten kirkkoneuvoston päätös kytkeytyy myös avioliittoon vihkimiseen tavalla, jonka vaikutukset jäävät epäselviksi.

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Edellä esitetyn arvioinnin pohjalta on perusteltua ratkaista asia kirkkoherran kannan mukaisesti siten, että valtuustoaloite ei anna aiheita tehdä Jyväskylän seurakunnan kirkko-, siunauskappeli- tai kappelitilojen käyttöä koskevia uusia, aloitteen mukaisia linjauksia.

Asian ratkaistessaan tuomiokapituli arvioi periaatteellista kysymystä, onko syytä avata kirkkotilat toimituksiin, jotka eivät ole kirkon voimassa olevan kirkkokäsikirjan ja opetuksen mukaisia, vai jättää kirkkotilat avaamatta tällaisiin tarkoituksiin. Jos kirkolliskokous päättää määritellä myös samaa sukupuolta olevien parien vihkimisen ja avioliiton siunaamisen kirkon järjestyksen mukaisiksi toimituksiksi, seurakuntien tilat avautuvat näille toimituksille.

Esitys

Tuomiokapituli päättää kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n nojalla, että Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston käsittelemä aloite tilojen avaamisesta kaikille aviopareille ratkaistaan kirkkoherran tekemän esityksen mukaisesti siten, ettei aloite anna aiheita tehdä seurakunnan kirkko-, siunauskappeli- tai kappelitiloja koskevia uusia linjauksia.

Käsittely

Keskustelun aikana hiippakuntadekaani Terhi Kaira teki seuraavan vastaesityksen: "Tuomiokapituli päättää kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n nojalla, että Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston käsittelemä aloite kirkkotilojen käytöstä samaa juridista sukupuolta olevien parien avioliittoon vihkimiseen ratkaistaan sille kirkkoneuvoston äänestyksessä tuen osoittaneen enemmistön kannan mukaisesti." Lakimiesasessori Tuomas Hemminki kannatti vastaesitystä.

Hiippakuntadekaani Terhi Kaira perusteli vastaesitystä seuraavilla näkökohdilla:

- 1) tuomiokapitulin julkista valtaa käyttävänä viranomaisena on edistettävä päätöksillään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta;
- 2) tuomiokapitulin tulisi vallitsevassa tilanteessa käyttää harkintavaltaansa siten, että päätöksenteon perustana on valvonnan sijaan tarkoituksenmukaisuus ja yleinen etu;
- 3) tuomiokapitulin tulisi päätöksellään vahvistaa kokonaiskirkollista johdonmukaista ja vakiintunutta ratkaisulinjaa;
- 4) kirkon ykseyden turvaamiseksi tuomiokapitulin ratkaisun tulisi olla kompromissihakuinen;
- 5) tuomiokapitulin on kunnioitettava seurakuntien erilaisuutta ja paikallista päätöksentekoa, elleivät juridiset tai muut painavat syyt sitä estä.

Koska oli tehty vastaesitys ja sitä oli kannatettu, keskustelun jälkeen suoritettiin äänestys. Puheenjohtaja kehotti niitä jäseniä, jotka kannattavat pohjaesitystä, äänestämään jaa. Jos ei voittaa, on Terhi Kairan vastaesitys voittanut.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

Jaa

Ari Auranen

Kai Niemelä

Arja Peltoketo

Jussi Peräaho

Matti Salomäki

Ei

Tuomas Hemminki

Terhi Kaira

Poissa

Kirsi Pohjola

17.04.2024

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Äänestyksessä annettiin viisi (5) jaa-ääntä ja kaksi (2) ei-ääntä, joten puheenjohtaja totesi pohjaesityksen tulleen tuomiokapitulin päätökseksi.

Päätös

Tuomiokapituli päätti kirkkojärjestyksen 3. luvun 39 §:n nojalla, että Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston käsittelemä aloite tilojen avaamisesta kaikille aviopareille ratkaistaan kirkkoherran tekemän esityksen mukaisesti siten, ettei aloite anna aiheutta tehdä seurakunnan kirkko-, siunauskappeli- tai kappelitiloja koskevia uusia linjauksia.

Tuomas Hemminki ja Terhi Kaira jättivät päätökseen eriävän mielipiteen, joka on liitteenä.

Pappisasessori Kirsi Pohjola ei osallistunut keskusteluun eikä päätöksentekoon. Pappisvarajäsen Arja Peltoketo osallistui keskusteluun ja päätöksentekoon hänen sijastaan.

Toimenpiteet

Tiedoksi:
Jyväskylän seurakunta
lääninrovasti Arto Viitala

Lisätiedot

piispa Matti Salomäki, matti.salomaki@evl.fi

Muutoksenhaku

Päätökseen ei kirkkolain 12. luvun 14 §:n 1. momentin 5. kohdan mukaan saa hakea muutosta.

Eriävä mielipide

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli päätti istunnossaan 17.4.2024, että Jyväskylän seurakunnan kirkkoja ei voida luovuttaa samaa sukupuolta olevien pariin avioliittoon vihkimiseen. Jätämme päätökseen eriävän mielipiteen: **Jyväskylän seurakunnan kirkkotilat tulisi avata kaikille pareille.**

Oikeuskäytännössä on todettu, että tilakysymys voidaan ratkaista tilakysymyksenä erillään kirkon avioliittokäsityksestä. Näin ovat toimineet myös Espoon, Mikkelin ja Tampereen tuomiokapitulit. Lapuan tuomiokapitulin päätöksessä esittelijä ei esitä tosiasiallisia perusteita sille, miksi esityksessä ei noudata yleistä tulkintalinjaa asiassa. Lisäksi on syytä nostaa esiin, että Oulun ja Espoon tuomiokapitulit ovat käsitelleet kanteluja, jotka on tehty kirkkoherroista heidän oltuaan päättämässä tilojen luovuttamisesta kaikille pareille. Tuomiokapitulit ovat todenneet, että asiassa ei ole ollut perusteita toimenpiteille. Kanteluiden käsittelyssä on selvästi eroteltu tilojen käyttöä koskeva asia ja kirkon avioliittokäsitystä koskeva keskustelu.

Näkemyksemme mukaan tuomiokapitulilla julkista valtaa käyttävänä viranomaisena ei ole hyväksyttävää syytä asettaa kihlapareja kirkkotilavarausta tehtäessä eriarvoiseen asemaan seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Tilojen avaamista koskevaa päätöstä tehtäessä olisi tullut ensisijaisesti ottaa huomioon seurakuntalaisten tasavertainen kohtelu, sekä perus- ja ihmisoikeudet. Hallinnon keskeinen oikeusperiaate on yhdenvertaisuusperiaate, joka velvoittaa tuomiokapitulia tasapuoliseen kohteluun ja syrjimättömyyteen päätöksenteossa. Kenenkään oikeuksia ei tule rajoittaa enempää kuin se on välttämätöntä. Luomisen teologian pohjalta yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat myös syvästi hengellisiä kysymyksiä.

Lapuan tuomiokapitulin käsittelyssä tilakysymys laajennettiin koskemaan vihkimiskäytäntöjä. Päätöksenteon perustaksi valittiin valvonnan näkökulma. Mielestämme tuomiokapitulin olisi pitänyt käyttää harkintavaltaansa toisin. Kirkkoherran ja kirkkoneuvoston sakraalituloja koskevan erimielisyyden ratkaisemisessa tuomiokapitulin päätösvallan käytöstä ei ole säädetty täsmällisin oikeudellisin normein. Siksi näkemyksemme mukaan puhtaan oikeusharkinnan sijaan olisi tullut korostaa päätöksen tarkoituksenmukaisuutta ja yleistä etua. Onhan tuomiokapitulin tehtävänä valvonnan lisäksi muun muassa tukea seurakunnan hengellistä elämää ja toimintaa sekä turvata seurakunnan jäsenten oikeutta uskonnonharjoittamiseen ja pastoraaliseen tukeen.

Kuten todettua muut tuomiokapitulit ovat vastaavissa erimielisyystapauksissa päätyneet avaamaan tilat yhdenvertaisesti kaikille pareille. Emme pidä hiippakuntien eriytymistä tilakysymyksessä toivottavana tai kirkon ykseyden kannalta tarkoituksenmukaisena kehityksenä. Ratkaisujen tulee samankaltaisissa hallintoasioissa olla samanlaisia. Nähdäksemme Lapuan hiippakunnassakin olisi noudatettava johdonmukaista, vakiintunutta ratkaisulinjaa. Viime vuoden lopulla 21 prosenttia seurakunnista ilmoitti mahdollistaneensa samaa sukupuolta olevien vihkimiset kirkoissaan. Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin päätös lisää eriarvoisuutta paitsi Jyväskylän seurakunnan sisällä myös kirkon jäsenten välillä maantieteellisesti tarkasteltuna.

Kirkolliskokouksessa on vireillä muutos, jossa kirkkojärjestykseen esitetään otettavan säännös rinnakkaisista avioliittokäsityksistä. Toteutuessaan muutos kumoaa tuomiokapitulin tänään tekemän päätöksen. Näin ollen päätös on lyhytnäköinen eikä se tunnista - tai tunnusta - vihkimiskäytäntöjen tosiasiallista nykytilaa ja sen ongelmallisuutta. Piispainkokouksen esityksessä todetaan, että kirkon ykseys voidaan turvata vain hyväksymällä erimielisyys. Kompromissihakuisuus on yksittäisten seurakuntien ja tuomiokapitulien vastuulla tilakysymysten muodossa niin kauan, kunnes kirkolliskokous tai piispat omalla päätöksellään selkeyttävät tilanteen. Tuomiokapitulin ratkaisu sisältää kirkon ykseyden näkökulmasta riskejä, joiden vaikutuksia ei ole päätöksenteon yhteydessä analysoitu. Arvioimme, että päätöksen seuraukset ovat haitallisia ja hajottavia.

Lapuan hiippakunnan strategiassa todetaan: "hiippakunnassa näemme seurakuntien erilaisuuden rikkautena". Tuomiokapitulin viranhaltijoina olemme sitoutuneita tähän linjaukseen ja katsomme, että tilakysymys olisi tullut ratkaista Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston selvän enemmistön kannan mukaisesti seurakuntien erilaisuutta ja paikallista päätöksentekoa kunnioittaen.

Lapualla huhtikuun 17. päivänä 2024

Tuomas Hemminki
lakimiesasessori

Terhi Kaira
hiippakuntadekaani

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli